

Qarabağ həqiqətləri professor Əli Həsənovun yeni təqdimatında

Azərbaycan xalqının ağır yeri olan Qarabağ probleminə, Ermənistanın total təcavüzü nəticəsində yurd-yuvasından, doğma el-obasından didərgin düşmüş milyonlarca azərbaycanlının problemlərinə dünya ictimaiyyətinin, özlərini demokratiya, ədalət fədailəri kimi qələmə verən beynəlxalq qurumların etinasız münasibəti artıq aradan qaldırılmaqdadır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin, Heydər Əliyev Fondunun, onun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanın, Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın apardıqları səmərəli və düşünülmüş siyasət nəticəsində artıq beynəlxalq aləm Qarabağ probleminin haradan başladığını, Ermənistanın və bütövlükdə ədalətsizliyin güclü havadarlarının nəinki kim olduğunu, habelə onların ədalətsiz "motivasiyalarını" da anlamağa başlamışlar. Təkcə Xocalı qətlinin bir sıra dövlətlərin parlamentləri, rəsmi qurumları tərəfindən soyqırımı kimi tanınması dediyimizin tutarı sübutudur. Əlbəttə, Qarabağ probleminin, Ermənistanın Azərbaycanı qarşı tərəzi iddiaları və azərbaycanlılara qarşı tarixən apardığı çirkin siyasətin beynəlxalq aləmdə başa düşülməsi və bir çox hallarda etiraf edilməsi işində dövlət rəsmilərinin, tarixçilərimizin, bütövlükdə ziyalılarımızın əməyi böyükdür.

Bu baxımdan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, tarix elmləri doktoru, professor Əli Həsənovun xidmətləri xüsusi qeyd edilməlidir. Dövlət xadimi və məhsuldar elm adamı Əli Həsənov indiyədək nəşr olunmuş çoxsaylı kitablarında, xüsusilə "Azərbaycan-ABŞ: anlaşılmaz münasibətlərdən strateji tərəfdaşlığa doğru" (Azərbaycan dilində, 1997), "Azərbaycan-ATƏT: Ermənistan-Azərbaycan münasibəti və Dağlıq Qarabağ problemi Ümumavropa təhlükəsizliyi fonunda" (Azərbaycan dilində, 1997), "Azərbaycanın xarici siyasəti: Avropa dövlətləri və ABŞ" (Azərbaycan dilində, 1998), "Azərbaycanın ABŞ və Avropa dövlətləri ilə münasibətləri: 1991-1996" (Azərbaycan dilində, 2000), "Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti" (dərslik, Azərbaycan dilində, 2005 və rus dilində, 2007), "Azərbaycanın və xarici ölkələrin siyasi sistemləri" (dərslik, 2008), "Geosiyasət" (Azərbaycan dilində, 2005, rus dilində, 2012, türk dilində, 2012 və gürcü dilində, 2015), "Dünya ölkələrinin müasir siyasi sistemləri" (dərslik, 2012), "Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti" (dərslik, yenilənmiş və təkmilləşdirilmiş, rus dilində, 2013), "Azərbaycan Respublikasının milli inkişaf və təhlükəsizlik siyasəti" (Azərbaycan dilində, 2011, türk dilində, 2013, rus dilində, 2014), "Azərbaycanın geosiyasəti" (Azərbaycan dilində, 2015), "Azərbaycan Respublikasının milli inkişaf və təhlükəsizlik siyasətinin əsasları" (Azərbaycan dilində, 2016), "Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələləri" (Azərbaycan, ingilis və rus dillərində), "Cənubi Qafqaz, Xəzər-Qara dəniz hövzəsi və Azərbaycanın geosiyasəti" (türk dilində, 2016), "Xəzər-Qara dəniz hövzəsi və Cənubi Qafqazın geoiqtisadi xarakteristikası: Azərbaycanın yeni siyasəti" (türk dilində, 2016), "Cənubi Qafqazın hərbi-geostrateji vəziyyəti və Azərbaycanın təhlükəsizlik siyasəti" (türk dilində, 2016), "Xəzər-Qara dəniz hövzəsi və Cənubi Qafqazın geoiqtisadiyyatı: Azərbaycanın enerji siyasəti" (Azərbaycan dilində, 2016) kimi monoqrafiya və dərsliklərinə problemin tarixi köklərini göstərmiş, Azərbaycanın sülhsevər dövlət siyasətinin mahiyyətini açmış, beynəlxalq dünyaya Azərbaycanın haqq səsinə çatdırmağı qarşısına məqsəd qoymuşdur.

Professor Ə.Həsənov sadələşdirmiş və adlarını çəkmədiyimiz 30-dan artıq fundamental kitabının bir çoxunu həm də dünyanın beynəlxalq aləmdə işlək olan dillərdə nəşr etdirmişdir. Çünki Qarabağ probleminə bağlı əsərləri yalnız Azərbaycan dilində nəşr etmək, xalq dilində desək, "özü deyib, özü eşitmək"dən başqa heç bir səmərə verməzdi. Məhz bunu nəzərə alan müəllif bu yaxınlarda

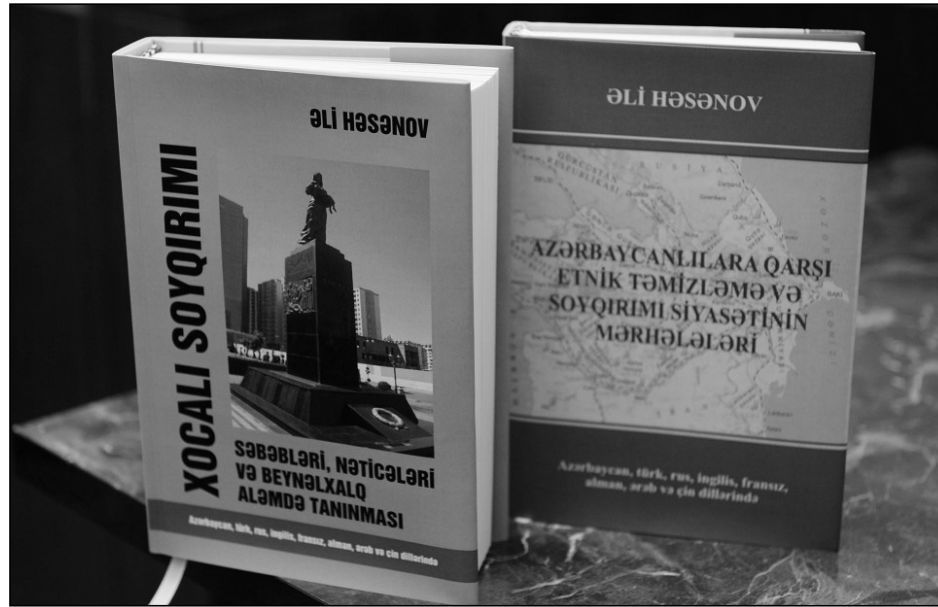
nəşr etdirdiyi iki fundamental kitabını - "Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələləri" və "Xocalı soyqırımı: Səbəbləri, nəticələri və beynəlxalq aləmdə tanınması" əsərlərini səkkiz dildə nəşr etdirmişdir.

Professor Ə.Həsənovun yeni kitablarının kontent-analizindən əvvəl onların 8 dildə təqdim olunmasının əhəmiyyətini qeyd etmək istərdik. Əlbəttə, yuxarıda bu barədə bəzi fikirlər ifadə etmişik. Lakin indiki halda adı çəkilən kitabların dünyanın aparıcı səkkiz dilində nəşrini fenomenal bir hadisə kimi qiymətləndirmək istərdik. Ona görə fenomenal hadisədir ki, bu kitabların Azərbaycan dilindən əlavə, dünyanın ən işlək - türk, rus, ingilis, fransız, alman, ərəb və Çin dillərində nəşr edilməsi həmin dillərdə danışan insanların, tədqiqat aparən tarixçilərin, siyasilərin, diplomatların, politoloqların, sosioloqların gərəyi

ni münasibətinin göstəricisidir. Həqiqətən də professor Əli Həsənovun Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü, eləcə də ermənilərin azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələlərini obyektiv təhlil süzgecindən keçirməsi və Xocalı soyqırımının səbəbləri, nəticələri və beynəlxalq aləmdə tanınması ilə bağlı apardığı lakonik və çox müfəssəl tədqiqatları dünyanın diqqətini problemin ədalətli həllinə yönəltmək məqsədi daşıyır.

Biz "Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələləri" adlanan əsəri digər kitabla - "Xocalı soyqırımı: Səbəbləri, nəticələri və beynəlxalq aləmdə tanınması"na əsas verən tədqiqat kimi birinci sırada görürük.

Haqqında bəhs etdiyimiz kitabların ikincisi - "Xocalı soyqırımı: Səbəbləri, nəticələri və beynəlxalq aləmdə tanınması" kitabı bi-

Professor Ə.Həsənovun yeni kitablarının kontent-analizindən əvvəl onların 8 dildə təqdim olunmasının əhəmiyyətini qeyd etmək istərdik. Əlbəttə, yuxarıda bu barədə bəzi fikirlər ifadə etmişik. Lakin indiki halda adı çəkilən kitabların dünyanın aparıcı səkkiz dilində nəşrini fenomenal bir hadisə kimi qiymətləndirmək istərdik. Ona görə fenomenal hadisədir ki, bu kitabların Azərbaycan dilindən əlavə, dünyanın ən işlək - türk, rus, ingilis, fransız, alman, ərəb və Çin dillərində nəşr edilməsi həmin dillərdə danışan insanların, tədqiqat aparən tarixçilərin, siyasilərin, diplomatların, politoloqların, sosioloqların gərəyi olacaqdır.

olacaqdır. Bu məqamda sadələşməsinə belə bir şey də düşünmək olar: həmin o səkkiz dilin oxucusuna bu kitabların çatdırılacağı absurd deyil ki? Qətiyyəni deyil. Gəlin bircə anlığa informasiya texnologiyasının bugünkü global imkanlarını yada salaq. Axi, indi internet resursları sırasına yerləşdirilmiş kitablar milyonları, milyardları asanlıqla tanımaq faktına çevrilir. Dünyanın bir çox ölkəsində Qarabağ problemini araşdıran tarixçi alimlər var və biz tez-tez dünya politoloqlarının probleme münasibət bildiren əsərlərini şahidi oluruq. Bax, belə məqamlarda səkkiz dildə internet resurslarında yer almış bu dəyərli mənbə həqiqəti öyrənməyə çox kömək edir.

Professor Əli Həsənovun haqqında bəhs etdiyimiz kitablarında, məsələn, mətnin ele rus dilində də olması əsər barədə beynəlxalq aləmin dərhal reaksiyasına səbəb oldu. Mətbuatdan da xəbər tutduğumuz kimi, aprelin 26-da Rusiyanın nüfuzlu "pravda.ru" internet portalında alimin bu yeni kitabları haqqında geniş məqalə dərc edilmişdir. Sayılıb-seçilən bu xəbər portalı kitabların səkkiz dildə olmağını xüsusi qeyd etməklə, dünyanın digər dillərində fəaliyyət göstərən internet portallarına da bir mesaj göndərir. Rusiya internet-portalı professor Əli Həsənovun kitablarına dair xüsusi məqaləsini belə adlandırır: "Əli Həsənovun kitabları: Xocalı faciəsindən Dağlıq Qarabağ münasibətinin həllinə doğru". Bu sərəlövhə özü Rusiya jurnalistikasının probleme ye-

rincinin məntiqi davamı və məntiqi sonluğudur. Çünki müəllifin birinci kitabda təqdim etdiyi azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı mərhələləri məntiqi olaraq Xocalı qətləminə gətirib çıxarmışdır. Ermənistanın bütün məqamlarda törətdiyi cinayətlərə görə nəinki cəzasız qalması, həm də yeri gəldikcə bəzi dövlətlərdən cinayətə dəstək alması tarixdə görünməmiş bir faciənin - soyqırımının baş verməsi ilə nəticələndi. Bununla yanaşı, kitabda soyqırımına gedən yol da mərhələləri qısa və aydın şəkildə təqdim olunur.

Müəllif ilk növbədə XX əsrin əvvəllərində ermənilərin azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin genezisini, daha sonra indiki nəslə çox yaxın bir tarixin - XX əsrin sonlarında Ermənistanın ölkəmizə qarşı tərəzi iddialarının real faktlarını xüsusi tədqiqatla açıb göstərir.

Əsərin çox maraqlı bölmələrindən biri "Xocalı haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılması" adlanır. Bu bölmə lap ilk sətirlərdən belə bir həqiqəti xatırladır ki, "bütün dünyanın gözü qarşısında baş verən bu dəhşətli soyqırımının əsl mahiyyəti yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra açıqlanmış, 1994-cü ilin fevralında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Xocalı soyqırımına siyasi-hüquqi qiymət vermişdir". Müəllif Heydər Əliyev 2002-ci il fevralın 25-də Xocalı

soyqırımının 10-cu ildönümü ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına müraciətindəki qəti bir fikrini misal gətirir: "Xocalı faciəsi 200 ilə yaxın bir müddətdə erməni şovinist-millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamı və ən qanlı səhifəsidir".

Professor Ə.Həsənovun bu gün 8 dildə dünyaya təqdim etdiyi iki kitabdan birinin "Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin mərhələləri" adlandırılması Heydər Əliyevin bu fikrini elmi tezis kimi əsas götürmüş və Xocalı soyqırımını məhz bu istiqamətdən təhlil etmişdir.

Müəllif Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə "Xocalıya ədalət!" kampaniyasının möhtəşəm mahiyyətini izah edərək göstərmiş ki, kampaniyanın əsas məqsədi dünya ictimaiyyətini Xocalı soyqırımı ilə əlaqədar məlumatlandırmaq, qətləmə beynəlxalq aləmdə mənəvi-siyasi qiymət verilməsinə və qanlı qırğının qurbanlarının xatirəsinin anılmasına nail olmaqdır. Daha sonra əsərin müəllifi Xocalı soyqırımının dünyanın beynəlxalq təşkilatlarının tanınması və tanıtması ilə bağlı fəaliyyətinin aydın xronikasını oxucuya təqdim edir. Bütün bunlardan oxucu belə bir təsəlli tapır ki, Azərbaycan bu faciəni dünyaya tanımaq istiqamətində bir sıra yeni formatları səmərəli fəaliyyətinə nail olmuşdur. Xocalı faciəsi beynəlxalq aləmdə soyqırımı kimi daha geniş necə tanındı? Kitab bu suala çox maraqlı faktlarla cavab verir.

Professor Ə.Həsənov bu tanıtımın davam edəcəyinə və onun bugünkü, sabahkı nəticələrinə inamı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin soyqırımının 20-ci ildönümü haqqında imzaladığı Sərəncamdan gətirdiyi bir sətirlə sübuta yetirir: "Azərbaycanlılara qarşı erməni millətçi-şovinist dairələrinin XIX-XX əsrlərdə mərhələ-mərhələ həyata keçirdiyi etnik təmizləmə siyasətinin tərkib hissəsi olan Xocalı soyqırımı haqqında həqiqətlər dünya ictimaiyyətinə, xarici ölkələrin parlamentlərinə çatdırılmalı, Azərbaycan xalqının və ümumən insanlığın əleyhinə yönəldilmiş bu son dərəcə ağır hərbi cinayət beynəlxalq miqyasda öz hüquqi-siyasi qiymətini almalıdır".

Bu, beynəlxalq aləmə təqdim olunan kitabın mətn hissəsinin son cümləsidir. Bu son cümlə bizdə belə bir qəti inam yaradır ki, Azərbaycan dövləti lap yaxın gələcəkdə özünə ədalət haqqına mütləq qovuşacaq.

Amma kitab bununla bitmir. Əsasən beynəlxalq aləmdə tədqiqat aparən, hadisələri obyektiv qiymətləndirmək gücündə olanlara ünvanlanan bu kitabda Qarabağ problemi və xüsusilə Xocalı hadisəsi ilə bağlı dünyanın ən nüfuzlu mətbuat orqanlarının səhifələrində əksini tapmış jurnalist yazılarının mənbələri təqdim olunmuşdur. Hər iki kitabın anonslarında da deyildiyi kimi, burada "Azərbaycan xalqının müxtəlif dövrlərinə dair sənədlər və xəritələr, yeni münasibətin nizamına salınmasına dair BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələr, Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycanın işğal olunmuş əraziləri haqqında məlumatlar və fotolar da verilmişdir". Eyni zamanda, Xocalı soyqırımının tanınması ilə bağlı qəbul edilən sənədlər də müxtəlif dillərdə təqdim olunmuşdur.

Tədqiqatçıların bu mənbələrə nəzər salması kifayətdir ki, həqiqətin bir üzü olduğu bilinsin. Kitabda müxtəlif dillərdə izahını tapan çoxsaylı sənədlərin orijinal surətləri Xocalı həqiqətinin dünyaya tanıtılması, Ermənistanın dövlət səviyyəsində terrorçuluq siyasətinin ifşası, Xocalı soyqırımının bir sıra xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən rəsmi şəkildə tanınması kimi vacib faktları geniş oxucuya təqdim edir.

Dövlət xadimi, yorulmaz tədqiqatçı, professor Əli Həsənovun bu kitabları Ermənistanın Azərbaycana qarşı terrorçuluq və işğalçılıq siyasətini bir daha dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq işində çox mühüm addım kimi maraqlıdır. Kitabların maraqlı bir formatda nəşr olunmasına Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) Baş direktoru Aslan Aslanovun buraxılışa məsul bir şəxs kimi, siyasi elmlər doktoru, professor Elçin Əhmədovun elmi redaktor kimi zəhmətlərini ayrıca qeyd etmək istərdik. Dünyanın səkkiz beynəlxalq işlək dilində nəşr olunan bu iki fundamental kitab Ermənistanın Azərbaycana qarşı iki əsr boyu törətdiyi çoxsaylı cinayətlərin yeni formatda tanıtılması sahəsində hadisə kimi qiymətləndirilməlidir.

Nizami Cəfərov,
filologiya elmləri doktoru, akademik
Cahangir Məmmədli,
filologiya elmləri doktoru, professor